

Dansken kommer!

Sammanfattning från seminarium den 28 september 2009

Vill du hellre bli gammal i Danmark?

Vad är det Sverige och Danmark gör olika på äldreomsorgsrådet? Vad kan vi lära av varandra? Det var utgångspunkten för ett seminarium i Sveriges riksdag den 28 september 2009 där svenska och danska politiker, forskare och personal inom äldreomsorg gav sin syn på detta. Moderator för seminariet var journalisten Göran Rosenberg. Arrangörer var Svensk-danska kulturfonden och Danmarks ambassad i Stockholm i samarbete med Nordiska rådets svenska delegation.

Hans Wallmark, riksdagsledamot (M) och medlem av Nordiska rådets svenska delegation samt vice ordförande i Svensk-danska kulturfonden hälsade välkommen till seminariet. Han berättade att seminariet är en del av kampanjen "Dansken kommer!" som under hösten omfattar bland annat seminarier på samhällspolitiska teman. Kampanjen är ett samarbete mellan Svensk-danska kulturfonden och Danmarks ambassad och har som mål att öka kunskapen om och intresset för Danmark och svensk-danska förhållanden bland stockholmarna och den genomförs augusti 2009 - augusti 2010.

Äldreomsorgspolitik

Äldreomsorgspolitik i dag och i morgon var rubriken för statssekreterare *Ragnwi Marcelind*, Socialdepartementet i Sverige respektive *Meta Fuglsang*, medlem av Folketinget (SF), Socialudvalget i Danmark. Gemensamt för länderna är utmaningen med en växande äldre befolkning då 40-talisterna blir gamla. I Danmark är det till exempel idag knappt tre personer i övriga befolkningen som ska försörja en äldre, om fem år är det drygt två. Visionen i dansk äldreomsorgspolitik handlar om att kunna ansvara för eget liv och ha möjlighet att fatta egna beslut. Principer är kontinuitet, självbestämmande, eget inflytande och att kunna använda egna resurser.

Ragnwi Marcelind anförde att en grundpelare i den övergripande strategin för äldreomsorgspolitik i Sverige är att alla ska få vara den man är även när man blir gammal. Det är viktigt att man har makt över det egna livet och att äldre inte behandlas som ett kollektiv. Det finns tre brister i svensk omsorg - kvalitet, självbestämmande och integritet samt värdighet. Hon menade att Sverige bland annat kan lära av Danmark där den personliga friheten står mer i centrum på äldreboendena. Ensamhet och isolering är ett stort problem för de äldre så det sociala innehållet i omsorgen är en viktig komponent.

Forskning om äldreomsorg

Tine Rostgaard, forskare från Det Nationale Forskningscenter for Velfærd i Danmark talade om äldreomsorgsforskning utifrån ett *socialpolitiskt perspektiv*. Hon berättade att man i Danmark arbetar mer preventivt än i Sverige när det gäller stöd i hemmet till äldre.

Kommunen gör hembesök där man frågar vad den äldre har för behov. När det gäller hemhjälp kan man säga att i Danmark ger man lite till många medan man i Sverige ger mer fast till en mindre grupp. Anhörigomsorgen är mer omfattande i Sverige än i Danmark, enligt en studie är det tre gånger vanligare i Sverige än i Danmark att hjälpbehövande äldre (eller äldre som får hjälp över huvud taget) får hjälp enbart av sina anhöriga.

Mikkel Vass, gästföreläsare vid Institut for Folkesundhedsvidenskab vid Köpenhamns Universitet resonerade utifrån *de äldres perspektiv* kring faktorer som har betydelse för äldres välmående, och kring vilka förebyggande åtgärder som fungerar. I Sverige lever man två till tre år längre än i Danmark. Det som är viktigt för äldres välmående är fysisk aktivitet, ett socialt liv, att äta gott, att ha ett säkert boende och att man får det stöd man behöver från det offentliga eller anhöriga. Aktivitetscentra och självhjälpgrupper är exempel på bra förebyggande insatser. Hembesök är en bra strategi under förutsättning att de görs av professionell personal och kontinuerligt.

Personalens och de anhörigas perspektiv var utgångspunkt för professor *Marta Szebehely* vid Socialhögskolan, Stockholms universitet. Hon pekade på att de tre parter som berörs av äldreomsorgen - de äldre, de anhöriga och personalen - är sammanflätade med varandra. I praktiken berörs främst kvinnorna; fler kvinnor är äldre, fler är personal och fler är döttrar som i större utsträckning står för anhörigstödet. Utmärkande för dansk äldreomsorg är att den är gratis, erbjuds aktivt, har förebyggande ambitioner och att de anhöriga är mindre ensamma om omsorgsansvaret. Att kunna ge god omsorg är en förutsättning för att kunna behålla och rekrytera personal. En närsynt bild av Sverige och Danmark visar skillnader i äldreomsorgen men om man höjer blicken är likheterna stora. De nordiska välfärdsstaterna är inte exemplariska arbetsgivare men bättre än i många andra länder. Om man jämför Norden och Europa är det fler anhöriga i Norden som ger omsorg, men i mindre omfattning och den delas med offentlig omsorg.

Framgångsexempel - Lottehemmet i Frederiksberg

Många länder i Europa har under senare år uppmärksammat äldreboendet Lottehemmet i Danmark, för att inspireras och lära sig om deras verksamhet. Lottehemmets biträdande chef *Annemarie Garvold* berättade att sunt förnuft är utgångspunkten för verksamheten. Man har samma resurser som andra i form av personal och ekonomi och de boende är inte piggare än andra när de flyttar in på äldreboende. Filosofin är att livet fortsätter även efter att man har flyttat in på ett äldreboende. Den personliga friheten står i centrum och man ska fortsätta att vara den person man varit hittills i livet, har man hund får man ta med den, är man vegetarian ska man kunna fortsätta med det. Man lever i genomsnitt 3,5 år från det att man har flyttat in på Lottehemmet, jämfört med genomsnittet 1 år på motsvarande boenden i Danmark. Lottehemmet har mycket låg sjukfrånvaro bland personalen, 2 procent. Man ser anhöriga som viktiga samarbetspartners och de är välkomna att stanna på middag och följa med på resor. På Lottehemmet har man inte någon dator, det är arbetet med människorna som står i centrum.

Avslutande reflexion - Vad kan vi lära av Danmark?

Till sist på seminariet en reflexion av *Göte Wahlström*, riksdagsledamot (S), medlem av Nordiska rådets svenska delegation och vice ordförande i Valfärdsutskottet, utifrån hans erfarenheter som anhörig och facklig företrädare för äldreomsorgspersonal. Han konstaterade att länderna kan lära en hel del av varandra. Vad kan Sverige göra för att bli lika effektiv som

Danmark där fler äldre får hjälp? Hur kan man göra för att utveckla personalens möjligheter till delaktighet? I Nordiska rådets Vårdsutskott behandlar man frågor om betydelsen av kultur och hälsa. Frågan om äldres situation kommer att lyftas fram som tema för kommande år. Han berättade också att han som anhörig har mött fantastisk vård och omsorgsverksamhet i Sverige. En god omsorg handlar till sist alltid om relationer och det personliga mötet mellan människor, avslutade Göte Wahlström.

**Seminariet "Vill du hellre bli gammal i Danmark?"
- en del av kampanjen Dansken kommer!**

Kampanjen *Dansken kommer!* är ett samarbete mellan Svensk-danska kulturfonden och Danmarks ambassad i Stockholm. Kampanjens mål är att öka kunskapen om och intresset för Danmark och svensk-danska förhållanden bland stockholmarna och den genomförs augusti 2009 - augusti 2010. Kampanjen inleds med en seminarieserie hösten 2009 på samhällspolitiska teman. Senare genomförs en rad aktiviteter som har som mål att visa ny dansk kultur. Kampanjen avslutas med medverkan med danskt tema på Stockholms Kulturfestival i augusti 2010.